5 H 3.

1.

Sk. Albo hd.
Andrarum
Lars Nilsson.

Upptecknad av
Olle Thulin
Juni 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

543

II a.
Julhalm.

Julen (julhalmen.)

Vid juleu skulle tjänarna och barnen ligga på halm (julhalm). Denna intogs julafton och skulle ligga inne över juldagarna. Sedan tog man vara på julhalmen och gömde den. Då hönan låg ut ägg, skulle hon ligga på julhalm, vidare skulle man strö med julhalm hos ruggorna, då de förgade.

Lars Nilsson har själv, som liten pojke flera jular legat på golvet på julhalm. Det var mycket roligt, och barnen brukade ligga och leka i halmen, tills de somnade.

Sk.Albo hd.
Andrarum
Lars Nilsson.

Upptecknad av
Olle Thulin
Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV 543

Julen(julhögen o. julkakan.) II b.

Julbröd som gömdes till värn

Den jul, då Lars Nilsson var omkring 10 år, var han med sin far och målsade på i en granngård. På stora bordet stogo här några bullar underligt ordnade. Fyra ganska små och några bullar stodo i en fyrkant på mitt på bordet. På dessa fyra bullar låg en stor avlång bulle, och slutligen på den stora bullen låg en liten bulle vid en ena ändan. Det hela liknade ett djur. Lars frågade far vad detta var för något och fick då upplysning om att dessa bullar skulle stå på bordet hela

julen och sedan gömmas till våren. Då skulle man hälla brännvin på bröd-bullarna och sedan ge dem åt åkarna, som skulle användas vid vårbruket. Åkar-na blevo då starka som jättar.

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sk, Albo hd.
Andrarum
Lars Nilsson.

Upptecknad av
Olle Thulin
Juni 1928.

4

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bot mot liktornar o. ringorm.

Liktornar.

Man skulle ta lika många svaltkorn, som man hade liktornar, och kasta dem i bakugnen, när man eldade där. Men man fick ej stå och glo på elden, då det smalt till. — Liktornarna försvunno.

Mor Lars Nilsson hade mycket liktornar som flicka. En höst, då svinen voro på ollonbete, sa en gammal gumma till henne: "Gå bort och bort och gnid liktornarna mot baken på en galtgris (hade det varit en råg, skulle det varit en sogris). Sen ska du tvätta händerna i vattnet, som står i en

"kokeladda", nu när det regnat. — Mor Lars Nilsson gjorde, som gumman sagt och alla liktornarna försvunno, och sen har hon aldrig haft några.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ringorm.

Ringorm i ansiktet botades av sloka gummor. De skrevo på ringormen med tre tvinnålar. Var det en präg, som var sjuk, skulle de skriva namnen på tre tåser, som hade samma namn. Ett namn med varje nål. Var det däremot en tös, skulle det vara tre prägnamn (prägarna skulle ha samma namn).

Ringorm gick också bort, om man tvättade den med vatten, som stog i en trädstubbe.

Sk. Albo hd.
Andrarum
Lars ~~Per~~ Nilsson.

Uppteckнad av
Olle Thulin
Juli 1928.

543

Kreaturen.

Kreaturen.

När en ko kalvat, skulle man lägga stål (en sax eller en yxa), som kon skulle trampa på, vid dörren, då kon första gången ledes ut och vaknades. Kon råkade då ej ut för någon dålighet.

Första gången kon mjölkades skulle man lägga en gridsten och en sax i byttan för att kon ej skulle få ont i juvret.

Under juldagarna skulle gässen åta ur ett fat. Det blev lika många

gässlingar det kommande året, som det finns hål i skallet.

Under juldagarna fick man ej gödsla i kostallet.

Sk. Albo hd.
Ändrarum
Lars Nilsson.

Uppteckad av
Olle Thulin
Juni 1928.

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Hittade saker.

Hittade saker

Johan handlare, som nu är död, hittade en gång en vit lommeduk. Han tog upp duken och torkade sig med den i ansiktet. Det skulle han aldrig gjort. Snart började det rycka och klia svåra i ansiktet.

Lommeduken var kastad för någon kläda, som Johan nu fick, då han tog upp den.

Sk. Albo hd.
Andrarum
Lars Nilsson.

Upptecknad av
Olle Thulin
Juni 1928.

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Nedgrävda Pengar.

Nedgrävda Pengar.

I min ungdom minns jag en dräng här uppe i Andrarum hittade pengar, då han plöjde. Det var en tio stycken och mycket gamla. På vissa tider hade man förut sett likasom ett vitt lakan stå på platsen där pengarna hittades.

Nedgrävda pengar.

Sk. Albo hd.
Andrarum
Lars Nilsson.

Uppteckнad av
Olle Thulin
Juli 1928.

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Slakten.

Slakten.

Slaktar man, då månen är i ne, håller köttet sig bättre, än om man slaktar i ny. Men det krymper tillsammans då det kokas. Slaktas däremot i ny sväller det i grytan, när det kokas.

Själen skall man taga vara på och lägga i grytan, då man kokar blodkorv, så spricker ej den. Själen kallas pölsefrälsaren.

Havande kvinnor få ej vara närvarande vid slakt. En kvinna i en grannegård, som var i grossess men ej själv visste om

543

det, var närvarande, då en gris slaktades.
Sen fick hon en präg. Det var den synk-
digaste präg mor Nilsson någon gång sett.
Gylten hade dagligen slaganfall och rysknin-
ar i hela kroppen.

Enda medlet att bota ett sådant
barn är att passa på, då ett sådant djur
slaktas, som är saker till barnets sjukdom.
Man ska då taga de 9 första bloddropparna,
som komma, då man stycker djuret och
ge barnet dem. Vidare skall barnet läggas
på det döende djuret och hållas kvar där, tills
djurets dödsryckningar slutat.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sk. Albo hd.
Andrarum
Lars Nilsson.

Upptecknade av
Olle Thulin.
Juni 1928.

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Segerhätta.

Segerhättan.

Barn, som födas med segerhätta, bliva aldrig fattiga.

Segerhättan skall torkas och gömmas. Barnet skall sedan, när det blivit större, alltid bära den i börsen.

Grennens Per föddes med segerhätta, och den torkade hans mor och gav honom. Nu är han i Amerika och är rik, och har det mycket bra.

543

En gång höll man på att slakta på en gård, då man fick se rackaren komma åkande. Man skyndade sig då att stänga gårdsporten för att slippa rackaren. Snart hörde man racka-rkäringen bulta på porten, men man öppnade inte. Plötsligt flög porten upp, och racka-rekäringen kom in på gården och sa: "Vill ni ej öppna, så kan jag öppna själv". — Hur hon burit sig åt visste ingen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sk. Albo hd.
Andrarum
Lars Nilsson.

Upptecknad av
Olle Thulin
Juli 1928.

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Rackaren.

Det fanns en rackare i varje härad. Rackaren. Fick ej rackaren någon plats att bo, måste åldermannen hysa honom. Rackaren efterskickades då en häst dött för att flå den. Vidare var det han, som skar hästar och grisar. Som ersättning skulle rackaren ha brännvin och mat samt foder till sin häst. Ofta hade han kåring och ungar med sig, när han kom. Fick ej rackaren det, som han ville, kunde han göra illt på gården. Ofta var han därför en skräck för hela byn.

Sk. Albo hd.
Andrarum
Lars Nilsson.
år 1928

Upptecknad av
Olle Thulin
Juni 1928.

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Mjölkaharen.

Mjölkaharen är litet större än en vanlig hare. Lars far hade berättat om en skolmästare i Tommarp, vars ko alltid blev mjölkad av mjölkaharen. En gång kom skolmästarens kvinna för att mjölka, men då stod där likasom en hare och prattade kom. Nästa dag lade skolmästaren sig med bössan på lur och då haren kom fram och började prata, sköt han honom. Men allt som då var kvar av haren var blott ett dumt skin.

Det är lett folk som skickar ut mjölkaharen. Deras egna kor mjölka så mycket mera, som haren patta.

Sk. Albo hd.
Andrarum
Lars Nilsson.

Upptecknad av
Olle Thulin
Juni 1928.

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Göken.

Göken.

Göken blir på hösten en sparv-
hök. Hela förra sommaren satt en gök
och gol i rönnen utanför stugan. Fram
på hösten omkring en månad sen han
slutat gala, kom samma fågel igen och sat-
te sig åter i rönnen. Nu var han en sparv-
hök, och höll på att knipra mina kycklingar.
Det var samma fågel, som förut suttit
där och galt, det är absolut säkert.

17.

Sk. Albo hd.
Andrarum
Lars Nilsson.

Upptecknad av
Olle Thulin
Juni 1928.

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Maran.

I min ungdom angreps jag oftast av maran, men aldrig sen jag blivit gift. — Fru Nilsson inflikar: Nej tacka för det, jag har ju alltid legat ytterst i soffan, och det är inga leda skäringar, som våga gå över mej och angripa dej.

Maran.

Sk. Albo hd.
Andrarum socken Sk.
Lars Nilsson.

Uppteckнad av
OLLE Thulin
Juni 1928.

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Varulven.

Varulven

Varulven var likasom en medelstor hund. Det var karlar, som blevo varulvar på nätterna. De angrepo frunkimmer, liksom maran angrep karlar. En gång minns jag de upptäckte, vem som var varulv. Det var en karl, som hade trådar och hår i käften på morgonen. Han hade om natten bitit frunkimmer, och då hade detta fastnat i käften.

19

Sk. Albo hd.
Andrarum
Lars Nilsson.

Uppteckнad av
Olle Thulin
Juni 1928.

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Älven.

Älven.

De gamle hörde ofta älven spela i bäckarna och sura och sjunga genom luften. Det var farligt komma ut för älven, ty den kan fått tag i släpgte kan ej.

En natt i min ungdom låge vi i ett hölass, som vi skulle köra hem på morgonen från utmarkerna. Hela den natten hörde jag älven spela i en liten bäck bredvid. Det var ingen sammanhängande melodi, men det var mycket vacker musik.

Sk. Albo hd.
Andrarum
Lars NIlsson.

Upptecknad av
Olle Thulin
Juli 1928.

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bäckahästen.

Förr i tiden gick bäckahästen ofta upp ur ån och in i stallet. Där kunde man rida på hästarna hela nätterna. Ofta hörde man in, hur de skrekos och på morgonen voro de genomsvettade. Bäckahästen såg ut som en stor grå häst.

Bäckahästen.

Sk. Albo hd.
Andrarum
Lars Nilsson.

Upptecknad av
Olle Thulin
Juli 1928.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

543

Skausnuvan.

Skausnuvan.

Då min far tjänade uppe i Huaröd skulle han en dag gå till skogen och leta efter en häst, som gått bort. Han kom fram till en rätt stor å inne i skogen. Först hörde han någon, som tvättade, och sedan fick han se skausnuvan stå och tvätta vid ån. Hon var liten och tjock och var alldeles naken. Fattarna voro så långa, att hon slängt upp dem på ryggen för att de ej skulle vara i vägen, då hon tvättade. Rätt som det var försvann hon in i berget, som låg bakom ån. Men snart kom hon tillbaka och var då påklädd. Även skausmannen var med, och han var stor och rälig.

Sk. Albo hd.
Andrarum.
Lars Nilsson.

Uppteckned av
Olle Thulin
Juni 1928.

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gåtor.

Gåtor.

Ett litet hus fullt av mat, tunna väggar och inget tak.
Det är ägget.

Ett långt hus fullt av mat, tunna väggar med två stora trälåsar.
Det är en pölsa.

Rått kött i rått skin. Till bättre man kirkar till bättre går han in.
Det är en stövel.

543

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

När man får det i stora hålet så dyger det. När man drar ut det, så ryker det. Det är en bakugnsvarst.

Där satt en tvåfötting på en trefötting och hade en enfötting. Så kom där en fyrfötting och tog enfötlingen. Då tog tvåfottingen trefötlingen och slog till fyrfötlingen, och så fick han sin enfötting.

Det är en man som satt på en pall och åt på en grisfot. En hund kom och tog grisfoten, men då slog mannen till honom med pallen så att han släppte grisfoten.

Man följer det med en sångadyna, men det nöcker och pocker och vill i folk.

Det är dricka med jäst i som står o. gäser.

Man kan dölja det med en sånga-
dyna, men kungens hästar kunna ej dra det.
Det är en brunn.

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sk. Albo hd.
Andrarum
Fru Lars Nilsson.

Upptecknad av
Olle Thulin
Juli 1928.

25

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skaumannen.

Skaumannen.

"Jag var barnunga på ett ställe nära mitt hem, då jag var omkring 13 år. På nätterna bodde jag hemma. En kväll på hösten var det pantoflajill på stället, där jag var. Jag stannade på gillet lilla ganska sent och fick gå ensam hem. Då jag skulle gå genom ett led, kom plötsligt skaumannen fram ur snäret, som fanns runt en liten sjö. Det dånade och brakade, då han kom. Han var omkring 4 alnar hög, gråklädd och hade röd toppmössa. Jag gick på vänstra sidan av vägen och skaumannen på den högra. Jag teg stilla och

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

543

han sa heller ingenting. När vi kommo till nästa led, måste jag gå över till högra sidan av vägen, för att öppna. Skaumannen gick då av vaggen, men så snart jag gått över på vänstra sidan igen, gick han åter på den högra. Jag vågade knappt göra på honom. Han följde mig omkring en fjärdingsväg, och sen förvann han in i en tjock skog, och det small och knakade i skogen.

Många har sett skaumannen på den vägen. Far rade också till mig samma dag, då jag gick hemifrån: "Stanna ej för länge i skogen, ty då får du sällskap med skaumannen."

Sk. Albo hd.
Andrarum
Fru LArs Nilsson.

Upptecknad av
Olle Thulin.
Juni 1928.

27

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Schäver.

Det fanns nio olika slag av schä- Schäver.
ver.

Schäver kunde bäst botas av någon, som slagit ihjäl en människa. Mördaren skulle med samma hand, som han slagit ihjäl med, nio där efter varann gnida den sjuke med vatten. Då botades den sjuke.

Ett slag av schäver kunde botas med schäverbenet hos grisen. Schäverbenet sitter nära hjärnan i huvudet på grisen. Benet skulle först brännas. Sen skulle det "krö-
kas"(krossas). Var det en gråg, som var sjuk,

skulle benet tas på en rogris. Var det
däremot en tös, som var sjuk, skulle det
tas av en galtgris. — Glyttan skulle ha
utav det nio gånger. Man skulle börja en
söndag eller torsdag och så fortsätta söndagar
och torsdagar, tills glyttan fått nio gånger. Man
måste börja, när månen var i ne. Var det
detta slag av åkommor, glyttan hade, blev han
bra efter denna behandling.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

SK. Albo hd.
Andrarum
Fru Lars Nilsson.

Uppteckнad av
Olle Thulin
Juni 1928.

29

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Hittade Pengar.

Hittade pengar.

En gång var min bror på väg till Brösarp för att handla. På vägen dit hittade han 9 grengar. Han hittade dem på 3 olika ställen. Utan att tänka på något tog min bror upp dem, och då han kom till Brösarp köpte han mat och kaffe för dem. Han han fick svart igen det. På natten blev han mycket sjuk och höll på att bli rent tokvinnig. Han var länge sjuk och blev förresten aldrig riktigt bra.

Pengarna voro antagligen kastade av någon, som hade en sjukdom och för att denna skulle förminna. Nu fick brorsmin, då han tog pengarna, även sjukdomen.

Sk. Albo hd.
Andrarum
Fru Lars Nilsson.

Uppteckнad av
Olle Thulin
Juli 1928.

30

30

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vaggevisor.

Vaggvisorna skulle alltid vara sådana, att man kunde få barnen att skratta.

"Gamla farmor beskedeliger gumma
på ålderdomen fick hon skam.
Hon stal en plånebok ur prästens lomma,
sen sänkte hon sig i norra damm.
Norrianotten, norrianotten, norrianej."

"Loen stog på backen,
grisarna rände runtan omkring, runtan omkring
tuttan sad i håket."

Vaggvisor.

543

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Gossen, som på berget stod
stod i skrida regnet.
Flickan, som i dalen gick
gick i gröna ängen.
Ängen grön, flickan skön
gossen full av falskhet.
Gossa lille kom till mej,
- för du är så finer.
Du ska äta vetebröd, sveker och rusiner.
Jag vill gärna gifta mej."

543